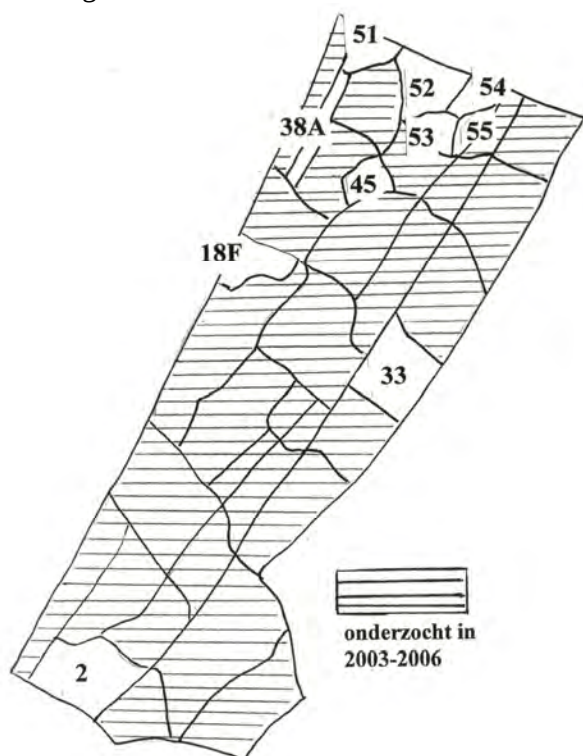

Broedvogelonderzoek bijzondere soorten in 2007

Jelle van Dijk

De klus is geklaard! Op het kaartje is te zien dat in 2007 ook de laatste 'witte vlekken' onderzocht werden. Het project dat in 2003 werd gestart kon zodoende in 2007 worden afgerond. Bij de start van dit project werd ingezet op een inventarisatie van een lijstje met bijzondere soorten. Gaandeweg het project gingen steeds meer mensen er toe over alle soorten in kaart te brengen. Dat was men name in de duingebieden het geval. Hierdoor zijn ook van veel algemene soorten nieuwe gegevens bekend geworden.

Gebiedsnummer en naam inventariseerder(s)

2	<u>Katwijk – Noord</u> Peter Spierenburg
18F	<u>Noordwijkse Golfclub</u> Rien Sluijs, Jelle van Dijk
33	<u>Hogeveense Polder</u> Zuid Bram Veeffkind, Jelle van Dijk
38A	<u>van Limburg Stirumvallei</u> Jan Jacobs
45	<u>Starrenbroek</u> Ineke van Dijk, Annelies Marijn, Anneke Swanen
51	<u>Sparrelvlak</u> Aad Bijl, Leo Schaap
52	<u>de Vellen</u> Rob Jansson, Ab Steenvoorden, Jelle van Dijk e.a.
53	<u>Vinkenbaandriften</u> Rien Sluijs
54	<u>de Perentuin</u> Willem Baalbergen, Jelle van Dijk
55	<u>Schrama</u> Rien Sluijs

Bijzonderheden per telgebied

2. Katwijk - Noord

Dit gebied bestaat grotendeels uit woonwijken. De Hoornes (60 ha) werd eind jaren zestig en begin jaren zeventig gebouwd en valt op door hoogbouw. In Rijnsoever (95 ha) zijn twee delen te onderscheiden: een deel gebouwd eind jaren zeventig / begin jaren tachtig en een deel dat gebouwd werd vanaf eind jaren tachtig. Het oudere deel van Rijnsoever kenmerkt zich door een besloten structuur met veel hofjes en groen. Het nieuwere deel is opener en heeft relatief weinig groen. Door Rijnsoever lopen twee waterpartijen met ruime groenstroken. Tussen de Hoornes en het Uitwateringskanaal ligt een smal park met hoge populieren. Tussen Rijnsoever en de duinen ligt een park met duinstruweel en een moeraszone: het Zwarte Pad (3,5 ha). Aan de noordkant van Rijnsoever ligt het buitengebied 's-Gravendijck / De Krom. In 2007 is op 's-Gravendijck begonnen met de inrichting van een bedrijventerrein. Hier waren nauwelijks broedvogels aanwezig. Bij De Krom ligt een sportcomplex, enige bebouwing met veel groen en een voormalige vuilstort (4,5 ha). Op deze stort heeft zich een natuurlijke, half-open vegetatie ontwikkeld, met dicht struweel en ruigtekruiden.

In dit telgebied werd een volledige broedvogeltelling uitgevoerd.

Dit leidde tot verrassende resultaten. Allereerst valt de hoge dichtheid van gewone soorten in de woonwijken op: Houtduif (29 paar), Turkse Tortel (87 paar), Winterkoning (24 paar), Heggenmus (28 paar), Roodborst (10 paar), Merel (138 paar), Koolmees (58 paar), Pimpelmees (24 paar), Ekster (24 paar), Kauw (71 paar), Spreeuw (73 paar), Huismus (132 paar). Daar komen nog de soorten van opgaand groen bij zoals Zwartkop (9 paar), Tjiftjaf (12 paar), Boomkruiper (5 paar), Grote Bonte Specht (1 paar) en Groene Specht (1 paar). De laatste soort werd driemaal gehoord in februari-maart in het noord-oostelijke deel van Rijnsoever.

De Nijlgans broedde onder de Biltlaanbrug, maar zonder succes. Zilvermeeuwen en Kleine Mantelmeeuwen zaten in de Hoornes en werden geteld vanaf hoge flats. In samenwerking met Annelies Marijn werden op vijf avonden in juli 14 nesten van Gierzwaluwen gelokaliseerd. Waarschijnlijk is dit een ondertelling van het werkelijke aantal aanwezige paren.

Regelmatig werden 2-4 Halsbandparkieten waargenomen. Op 24 juni werd een paar met pas

uitgevlogen jongen gezien die nog gevoerd werden en nog een tweede paar met al wat oudere jongen. De nestplaatsen zijn niet bekend.

Van 8 juni t/m 27 juni was een paar Grote Gele Kwikstaarten aanwezig bij de Biltlaanbrug. Op 8 juni inspecteerde een mannetje met nestmateriaal mogelijke nestlocaties. Op 15 juli was een paartje in de Binnenwatering aanwezig. Er werden geen verdere aanwijzingen voor broeden gevonden.

Vermeldenswaard zijn verder de broedvogels van de vuilstort: Nachtegaal (2 paar), Braamsluiper (1 paar), Grasmus (1 paar), Bosrietzanger (3 paar), Spotvogel (2 paar) en Putter (2 paar). In de stalletjes hier dichtbij werden vier paren Boerenzwaluw gevonden. Ook het Zwarte Pad is van betekenis met Waterhoen (3 paar), Meerkoot (1 paar), Nachtegaal (5 paar), Kleine Karekiet (3 paar) en Braamsluiper (3 paar).

Bij deze inventarisatie werd ook veel aandacht besteed aan de verspreiding van Huismussen. Evenals in Noordwijk-Binnen (onderzoek van Hein Verkade in 2005) bleken veel Huismussen aan de randen van de wijk te zitten. Verder waren dichte heggen, niet al te hoge beplanting en de aanwezigheid van open grond van belang. Zie verder het artikel van Peter Spierenburg in de Duinstag (2007-3) getiteld *Huismussen in het Over-Jordaanse*.

Groepje Huismussen foto: Jan Hendriks

18F Noordwijkse Golfclub

Dit gebied werd voor het laatst in 2001 geïnventariseerd. Het leek daarom zinvol dit gebied ook binnen de onderzoeksperiode 2003-2007 te bezoeken.

Een bijzondere broedvogel van de golfbaan is de Patrijs. In 2003 werd hier voor het eerst gebroed en in het voorjaar van 2007 werden door de greenkeepers twee koppels gelokaliseerd. De Havik broedt na een eenmalige uitstapje in 2002 naar de burens (Staatsbosbeheer) al weer enkele jaren achtereen op hetzelfde horst op de golfbaan. Regelmatig was een paartje Buizerds aanwezig en

vroeg in de morgen werd er ook gealarmeerd. IJverig zoeken leverde echter geen nest op. In juni deelde Ted Hoeks (Staatsbosbeheer) mee dat dit paar een jong had groot gebracht op het oude haviksnest langs het drukke fietspad, op slechts 20 meter van de afrastering van de golfbaan. De Boomleeuwerik die in 2004 voor het eerst broedend op het golfterrein werd vastgesteld, was in 2007 niet aanwezig. Een zeker broedgeval betrof de Grote Lijster die op de zevende hole met jongen werd gezien. De Holenduif die bij de telronde van 2001 niet als broedvogel kon worden genoteerd, was nu met twee paren aanwezig. In de rietzoom van de vijver werd in juni een zingende Kleine Karekiet gehoord. Van de Goudhaan werd geen nest gevonden, maar de waarnemingen van een zingende vogel na 20 april (datumgrens) rechtvaardigen de toekenning van een territorium.

33. Hogeveense Polder Zuid

De Hogeveense Polder is een typische strandvlakte-polder. In de jaren zeventig en tachtig is hier vrijwel al het grasland omgespoten tot bollenland. In het stuk tussen Robijnslaan en Schippervaatweg is de laatste jaren een woonwijk verrezen. Langs de Herenweg bevindt zich lintbebouwing met daarachter flinke kassencomplexen. Grote kassen en bedrijfsgebouwen bevinden zich ook langs de Robijnslaan. Langs de Leidse Trekvaart staan enkele woonhuizen en oude boerderijen uit de tijd dat dit gebied nog uit grasland bestond.

Hoewel iets minder vogelrijk dan het noordelijke deel (zie verslag in Strandloper 2007, nr. 1) kan ook dit stuk van de Hogeveense Polder tot de vogelrijkste delen van de Bollenstreek worden gerekend. Natuurlijk waren de typische 'bollenvogels' hier aanwezig: Patrijs (3 paar), Gele Kwikstaart (11 paar) en Veldleeuwerik (25 paar). Van de Engelse Kwikstaart, tegenwoordig een zeldzame soort in ons land, werd een zeker broedgeval vastgesteld. Opvallend was het grote aantal 'weidevogels': Kievit (23 p.), Scholekster (12 p.) en Tureluur (6 paar). De Vissdieven (8 paar) hadden geen broedsucces omdat ze begonnen op een lelieperceel dat halverwege mei werd ingeplant. In en tegen boerderijen en bedrijven langs de Leidse Trekvaart werden Boerenzwaluw (7 paar) en Huiszwaluw (15 paar) aangetroffen.

38A. Van Limburg Stirumvallei

Dit telgebied bestaat uit een lange, smalle strook gevormd door de voormalige bedding van het kanaal en het duingebied ten westen hiervan tot aan het hek dat de grens vormt met het gebied van Staatsbosbeheer (telgebied 38). De vallei begint steeds meer dicht te groeien.

Het aantal plasjes in de vallei is na enkele zeer natte winters sterk in aantal en omvang teruggelopen. In het vroege voorjaar van 2007 waren nog veel plasjes aanwezig, maar in de loop van april en mei droogde alles uit. Toch wist een Krakeend hier acht eieren uit te broeden. In de vallei broedde ook één paar Kleine Plevieren.

Het toegekende territorium van de Blauwborst heeft betrekking op een waarneming op 9 april (datumgrens 1 april). Een paartje Tapuiten werd op 13 mei en 26 mei langdurig bij een konijnenhol gezien en ook werd balts van het mannetje waargenomen. Niet ver hier vandaan werd op 26 mei nog een Tapuit gezien, die geen gedrag vertoonde dat op broeden wees.

Gelet op deze waarnemingen is één territorium toegekend, vermoedelijk het laatste in onze regio! Vermeldenswaard zijn verder de drie paren Boomleeuweriken, het paartje Rietgorzen en de negen paren Kneuen. Deze laatste soort, vroeger zo talrijk in het open duin, neemt overal in aantal af en is om die reden op de Rode Lijst geplaatst.

45. Starrenbroek

Dit open duingebied grenst aan het zweefvliegveld. Aan de westzijde bevinden zich in het Grote Vlak dichte bosjes (berk, ratelpopulier, abeel) en verder zijn grote delen met struwelen (meidoorn, duindoorn, vlier, Amerikaanse vogelkers) begroeid. Bij de vijfsprong zijn grasvlakten waar het na zware regenval drassig kan zijn.

Op 24 april werd bij het zweefvliegveld een roepend paar Ransuilen gezien.

Na het broedseizoen vond Fred Koning in deze omgeving een oud (kraaien)nest met braakballen van Ransuilen. Op 24 april en 13 juni werden langs de Halfwegseslag Houtsnippen gezien. Alleen de mannetjes houden baltsvluchten boven een niet strak begrensde, maar vaak wel uitgestrekt territorium. Vrouwtjes zitten op de grond en laten door geluiden merken of ze bereid zijn tot paren.

Graspiepers werden nog op 21 april en 12 mei gehoord, maar niet meer na de datumgrens van 15 mei. Dat was ook het geval met de waarnemingen van Braamsluipers (datumgrens 10 mei). Zoals mocht worden verwacht, bleek de Fitis met 28 paren veruit de talrijkste broedvogel in dit struweelrijke duingebied te zijn. Ook Nachtegaal (19 paar) en Grasmus (21 paar) waren hier talrijk. In het Grote Vlak waren 3 paren Gekraagde Roodstaarten aanwezig.

Langs de Houtweg werd tweemaal een Glanskop waargenomen. Bij het hek van het zweefvliegveld werd nog op 22 juni een Glanskop gezien. Vermoedelijk was deze vogel afkomstig uit het nabijgelegen bos van het Langeveld. Langs de

Houtweg werd tot in juni een Goudvink waargenomen.

51. Sparrelvlak

Dit duingebied bevindt zich tussen het onlangs gedempte noordelijke deel van het Van Limburg Stirumkanaal in het oosten, de afrastering van de AWD aan de westzijde en de provinciegrens in het noorden.

De uiterste zuidpunt van het infiltratiegebied met het bijbehorende kanaal ligt nog net in dit telgebied.

Hierdoor konden Blauwborst en Rietgors aan de broedvogellijst worden toegevoegd.

Dit duingebied is voor ruim de helft met struwelen (meidoorn, duindoorn,) begroeid. Talrijke soorten waren dan ook Nachtegaal (9 paar), Heggenmus (16 paar), Fitis (12 paar) en Grasmus (16 paar). In de meer open delen aan de west- en noordzijde broedden Graspieper (5 paar), Roodborsttapuit (2 paar), Boomleeuwerik (1 paar) en Kneu (4 paar).

52. De Vellen

In dit uitgestrekte gebied zijn vijf terreintypen te onderscheiden. Langs de oost- en zuidrand (omgeving Haasveld) liggen grasvlakten. Hier werden alleen Graspiepers (4 paar) aangetroffen. Het grootste deel bestaat uit dichte struwelen met Amerikaanse vogelkers, duindoorn en meidoorn. Naar het oosten toe gaat dit struweel over in lage berkenbosjes.

Dit gebied werd bevolkt door Sprinkhaanzanger (6 paar), Nachtegaal (15 paar), Grasmus (12 paar), Braamsluiper (7 paar) en Gekraagde Roodstaart (4 paar). Aan de westkant bevindt zich de Marelberg met open duingebied. Hier broedden Roodborsttapuit en Kneu. In het dichte dennenbosje bij de Marelberg werd door de Buizerd gebroed (nest gevonden door Fred Koning). Vergeefs werd gezocht naar baltsende Houtduiven.

In het telgebied ligt ook het Weitje van de Blauwe Paal, een duinvallei waarin tot in de zomer water bleef staan. Hier waren soms Knobbelzwanen en een Nijlgans aanwezig. Op vier data was een paartje Kieviten aanwezig. Op 25 maart en 28 april werd hier een Rietgors gezien. Gelet op de datumgrens (1 mei) en het niet waarnemen van zang is geen territorium toegekend.

Het telgebied grenst ook aan het Kromme Schusterkanaal. In de rietzoom was hier op 18 mei een zingende Rietzanger aanwezig. Op 2 juni werd een roepende Dodaars waargenomen. Dit kan op een broedgeval wijzen.

Op dezelfde dag werd aan de overzijde van het kanaal, maar nog net in Zuid-Holland, een hoepende Roerdomp gehoord. Ook dit kan op

een broedgeval betrekking hebben gehad. Op 9 mei, 27 mei en 2 juni werd op uiteenlopende plaatsen een Paapje gezien. Zang of ander gedrag dat op een territorium wijst, werd helaas niet waargenomen.

53. Vinkenbaandriften

Dit duingebied ligt tussen de Haasvelderweg, de Vogelenvelderweg en het Schrama (telgebied 55). Het terrein is grotendeels begroeid met struweel (meidoorn, vlier, duindoorn, Amerikaanse vogelkers).

Hier en daar zijn wat hogere bosjes en bij het Haasveld liggen grasvlakten met kruipwilg-struweel.

Zoals verwacht waren de struweelbroeders talrijk: Fitis (24 paar), Nachtegaal (18 paar), Grasmus (10 paar) en Braamsluiper (7 paar). In en bij de hogere bosjes werden Gekraagde Roodstaart (4 paar), Boompieper (5 paar), Tjiftjaf (8 paar) en Koolmees (10 paar) aangetroffen. In het meer open westelijk deel broedden Graspieper (2 paar), Roodborstapuit (2 paar), Sprinkhaanzanger (5 paar) en Kneu (3-6 paar).

54. Perentuin

Het telgebied Perentuin ligt aan de westzijde van het Oosterkanaal tegen de provinciegrens aan. De grens met telgebied De Vellen is in het veld niet duidelijk en werd in de inventarisatieperiode met rode lintjes aangegeven (later verwijderd). De kern van het gebied bestaat uit het noordelijke deel van het boomloze Vogelenveld, een vroegere landbouwenclave.

Tussen dit veld en het kanaal ligt een loofbosje dat aansluit bij het Schrama en een savanne-achtig veld met forse meidoorns. Ten westen van het Vogelenveld bevinden zich dichte struwelen afgewisseld met hogere loofbosjes, solitaire eiken en enkele onbegroeide duintoppen.

Precies op de grens met NH werd een buizerdnest in een solitaire den gevonden. Het paar Buizerds dat regelmatig de noordpunt van het Schrama bezocht werd ook boven de Perentuin gezien. Een paartje Bosuilen maakte gebruik van de nestkast die aanwezig was (mededeling F. Koning). Gelet op de omvang van het open gebied zijn de aantallen Boomleeuwerik, Graspieper en Roodborstapuit (alle 1 paar) laag te noemen.

In het gebied met de forse meidoorns was overal de Boompieper aanwezig (9 paar). Langs de bosrand en in de hogere bosjes aan de westzijde viel de aanwezigheid van Gekraagde Roodstaarten (6 paar) op.

Ondanks een extra bezoek begin augustus werd slechts één paar Houtduiven geteld. Naar Zomertortels werd ook toen vergeefs uitgekeken.

55. Schrama

Het Schrama ligt langs de westzijde van het Oosterkanaal tussen de beide bruggen. Het gebied is grotendeels begroeid met bos (zomereik, abeel en Oostenrijkse den). Het zuidelijke deel van het Vogelenveld behoort ook tot dit telgebied. Struwelen bevinden zich vooral langs het Oosterkanaal.

Grote Bonte Specht foto: Jan Hendriks

Van alle telgebieden in de zuidelijke AWD telt dit gebied de meeste bosvogels: Grote Bonte Specht (4 paar), Roodborst (6 paar), Zanglijster (2 paar), Gekraagde Roodstaart (3 paar), Tjiftjaf (9 paar), Zwartkop (3 paar), Glanskop (2 paar), Pimpelmees (7 paar), Boomkruiper (3 paar) en Vink (6 paar). Ook de Havik was hier aanwezig en bracht twee jongen groot. Bij het oude havikshorst dat in de afgelopen jaren af en toe door Nijlganzen werd gebruikt, werd enkele malen een paartje Nijlganzen gezien, maar tot broeden kwam het dit jaar niet. Bij vijf bezoeken werden Buizerds gezien en gehoord. Volgens Fred Koning hebben deze waarnemingen waarschijnlijk betrekking op een broedgeval net over de provinciegrens. In een abelenbosje met veel spechtengaten broedden ongeveer 10 paar Spreeuwen. Ondanks de beperkte oppervlakte met struwelen werden in dit gebied toch nog 11 paar Nachtegaal, 3 paar Braamsluiper, 2 paar Grasmus, 14 paar Fitis en 1 paar Tuinfluiter gevonden.

Broedgevallen buiten de bovengenoemde telgebieden

In opdracht van Staatsbosbeheer Regio West heeft SOVON-medewerker Roy Slaterus in 2007 een broedvogelinventarisatie uitgevoerd in de Coepelduynen en in het SBB-gebied ten noorden van Noordwijk. Dit onderzoek heeft een aantal bijzondere broedgevallen opgeleverd die hier nog niet genoemd worden, omdat de eindrapporten nog niet verschenen zijn. Na het uitkomen van deze rapporten zal in de Strandloper hier aandacht aan worden besteed.

Resultaten broedvogelinventarisatie 2007

soort/telgebied	2	18F	33	38A	45	51	52	53	54	55
Fuut			3				1			
Nijlgans	1		1							1
Slobeend			2							
Krakeend			14	1			1			
Kuifeend							1			
Buizerd							1		1	
Havik		1								1
Torenvalk			1							
Patrijs		2	3							
Fazant		3			2		2	1	1	
Scholekster	3		12							
Kievit			23							
Kleine Plevier			1	1						
Tureluur			6							
Houtsnip					1					
Zilvermeeuw	16									
Kleine Mantelm.	10									
Visdief			8							
Holenduif		2								
Halsbandparkiet	2									
Bosuil									1	
Ransuil					1					
Koekoek				1	1	1	2		1	
Gierzwaluw	14		2							
Groene Specht	1									
Grote Bonte Sp.	2				2			1		4
Boomleeuwrik				3	3	1	3	1	1	
Veldleeuwrik			25							
Huiszwaluw			15							
Boerenzwaluw	4		7							
Graspieper		5		6		5	4	2	1	2
Boompieper		2			4		8	5	9	4
Grote Gele Kw.	1									
Engelse Kwik			1							
Gele Kwikst.			11							
Grote Lijster		1								
Nachtegaal	7	13		7	19	9	15	18	9	11
Blauwborst				1		1				
Gekr. Roodstaart					3		4	4	6	3
Roodborsttapuit		2		4	3	2	5	2	1	
Sprinkhaanzanger		2		1	3		6	5	1	1
Kleine Karekiet	3	1	2			2	1			
Rietzanger							1			
Spotvogel	2									
Bosrietzanger	6									
Grasmus	11	13		19	21	16	12	10	9	2
Braamsluiper		3		3		2	7	7	6	3
Tuinfluit	4						2	1	1	1
Glanskop					1			1		2
Goudhaan		1								
Boomkruiper	5									3
Huismus	140		28							
Putter	6		1							
Goudvink					1		1			
Vink	2	8	5		3		1	2	3	6
Kneu	5	11	1	9	3	4	8	3		
Rietgors				1		1				